

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 4. No. 14. 1939

TİMURLenk BAYTAR MI İDİ?

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Konya müzesi kütüphanesinde 2838 numaralı yazma bir baytar-namenin 45, 46, 47 nci varaklarında Türk tarihinde Osmanlı türkleri-ne keder verici vukuat ile meşhur olan Timurlengin baytar olduğunun yazılı olduğunu mezkûr müze müdürü sayın Yusuf Akyurt bildirmiş ve mezkûr varakların 6 sahifeden mürekkep resimlerini de göndermek lütfünde bulunmuşdur

Mezkûr sahifeleri okuduk. Çok açık ve güzel bir türkçe ile eser Kenan efendi tarafından yazılmışdır [1]. Muhakkak ki toplama bir eser olacaktır. Yazılış tarihi malûm değildir. Eb'adı 12×18,5 dur. İnce kâğıdı samanî aherlidir. Eser harekeli ve usulüne muvafık güzel bir nesih ile yazılmışdır.

Timurlengin baytar olduğunu ortaya koyan bahis :

Varak 45 a, 45 b, 46 a, 46 b, 47 a, 47 b de bu suretle beyan edilmiştir :

(... İlmi baytaride Timurlenk Şeyhülmeşayih menzilesindedir. Hattâ padişahı Buharaya intisabı ve ol hanedana münasebeti ve Mir-ahurinin Timur gibi bir kaç yüz hademe ve bendesi olup bendesinin edna bir tökeri olmak hîzi imkândan dūr ve mehcür iken şayestei niami celilei rahmaniyye rahim ve gafur olmakla bazı makbul atlara illet arız oldukda etraftan daim taharri ve talep ve baytarı hüner-

[1] Varak 80 a da bu baytarnamei lâtifinin cami' ve müellifi, camişerif sahibi Sultan Ahmed bin Mehmed bin Murad... Hattati Kenan efendinin hattı destile olan nüshadan, (Elhac Mehmed bin elhac Aliyyibnilhac Mehmedül Belgradî namında güzel nesih yazan bir zat tarafından 1258 (1842) de İstanbulda Süleymaniye camii yakınında bir yerde istinsah etmiştir. Birinci sahife başı tezhiblidir. Kenan efendi eserinin gayet muteber ve memduh bir kitab olduğu, ona tazim ve ihtiram edip gafflet olunmıya diye medholunmaktadır.

HEKİMBAŞI HAYRULLAH EFENDİNİN HATTATI İBRAHİM EFENDİ

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Merhum büyük şair Abdülhak Hamid'in pederi Hekimbaşı Abdülhak Mollazade Hekimbaşı ve tarihşinas Hayrullah efendinin hattatı bu resimde görüldüğü veçhile İbrahim efendi imiş. Üstad Abdülhak Hamid'in verdiği izahata göre işlek bir nesih ve ta'likimsi yazı ile pederi Hayrullah efendinin bütün yazılarını bu zat tebyiz edermiş. Netekim onun el yazısıyla Hayrullah efendinin lûğatı tıbbiyesi Etibba Odası kütüphanesidir. Hatıraları ve diğer eserleri de bu hattatın elinden çıkmadır. Hayrullah efendinin tashihlerle dolu olan bu nüshalar bugün muhtelif ellereedir. İbrahim efendi Abdülhak Hamid'in verdiği



izahata göre işret kullanırmış ve o zaman pederinin ağası olan Aziz ağa ile beraber karşılıklı işret ederlermiş. Yine üstadın 1936 da verdikleri izahata göre, bu resim, hattatı İbrahim efendiye çok benzermiş; tıpkı kendisidir, babam çok benzetmiş demiştir.

Şimdi tıp tarihi enstitüsünde bulunan bu defterde Hayrullah efendinin başka plân ve resimleri de görülür. Hekim Hayrullah efendinin aynı zamanda bir perdelik (hikâyei İbrahim paşa ba İbrahim gülşeni) diye bir piyesi de vardır, keza bu defterdedir. Hayrullah efendi bizde zamanına göre mühim yenilikler yapmış bir şahsiyettir. İlk defa karikatür mahiyetinde bir resim yaptığı gibi güzel bir piyes de yazmıştır ki bizde garp tekniğine uygun ilk piyes itibar olunmalıdır.